

Jernløsegaard.

En nedlagt Herregaard.

Ved *And. J. Eriksholm.*

I Sønder Jernløse har der ligget en Herregaard, „Jernløsegaard“, som i Begyndelsen af det fjortende Aarhundrede — ligesom en Mængde andre Gaarde i Holbæk Amt — har været i Hvide-Slægts Besiddelse.

1303 nævnes som Ejer af Jernløsegaard Hr. Jacob Blaafoed, der giver sin Kone Christine (en direkte Ætling af Skjalm Hvide) Fuldmagt til at skænke og skøde sin Gaard i Jærløse til St. Clara Kloster i Roskilde. Af Dokumentet fremgaar, at Godset i Jernløse var nedarvet fra Hvidernes Slægt.

Jernløsegaard solgtes kort efter af St. Clara Kloster til Hr. Niels Rani, en Svigersøn af Jacob Blaafoed. Denne Niels Rani eller Ranesen var en Søn af Rane Jønsen, Erik Glippings Kammersvend, der har gjort sit Navn sørgelig bekendt ved Mordet i Finderup Lade.

Fra 1307 til 1313 har en Niels Rani været Medlem af Kong Erik Menveds Raad. Om det er den samme, som tilligemed Hertug Christoffers Drost eller Marsk, Anders Høyby, paa Grund af Sammensværgelse mod Kong Erik blev levende radbrækket og lagt paa Stejle, vides ikke.

En Datter af Niels Rani, Helene, gav 1337 alt sit Gods „i Jærløsesøndre“ til St. Agnetes Kloster i Roskilde, hvori hun selv indtraadte som Nonne. Godset forblev i dette Klosters Eje indtil Reformationen, hvorefter det ved Klostergodsets Inddragelse kom under Kronen.

Frederik den anden overdrog derpaa ved Skøde og Gavebrev af 13. Decbr. 1572 Jernløse Gods til sin tyske Sekretær, Sebastian Schwendi. Gods og Gaard gik i Arv til dennes Søn og videre til Sønnedatteren Margrethe, der i andet Ægteskab var gift med Dr. Otto Sperling, hvis Navn er bleven bekendt i Historien derved, at han blev dømt som delagtig i Korfits Ulfeldts landsforræderiske Planer.

Dr. Sperling har boet paa Jernløsegaard imellem 1630 og 1650. Han omtales i Annaler af en Præst i Sønder Jernløse som en meget godgørende og hjælpsom Læge, der tog sig med Omhu af de syge og fattige. Han var en ivrig Landmand og gav Bønderne Undervisning i Landvæsenet saavel som i Havedyrkning, især Humleavl, anlagde Fiskedamme og gjorde sig i mange Maader afholdt og fortjent.

Ved Dr. Sperlings Domfældelse blev hans Gods konfiskeret og af Kongen skænket til Generaladjutant Christopher Hagedorn, fordi denne, som det hedder i Gavebrevet, „havde gjort tro og villig Tjeneste“.

Denne tro og villige Tjeneste var ikke til Ære for Hagedorn. Da Dr. Sperling var flygtet til Hamborg og saaledes var udenfor de danske Myndigheders Omraade, paatog Hagedorn sig det Hverv at lokke Sperling i god Tro til Altona, hvor han blev grebet af dansk Politi og bragt til Blaataarn i København.

Hagedorns Løn for dette Forræderi mod Sperling, der tidligere havde betragtet ham som en Ven, var Gaarden i Sønder Jernløse med tilliggende Gods af over 180 Tdr. Hartkorn. Hagedorn solgte imidlertid væk af Godset, og Jernløsegaarden forvandlede i Tidernes Løb til almindelige Bøndergaarde.

I 1837, da en Fæstegaard i Sdr. Jernløse nedbrændte og blev udflyttet, fandtes under Brandtomten store grundmurede, men senere opfyldte Kælderrum. Det var Levningerne af den tidligere Herregaard.

(Efter Etatsraad *F. Lunn*s Bog om Knabstrup.)